

Asia: VN/36276/2025

Lausuntopyyntö mikroyrittäjien rahoituksesta sekä yritysten omistajan- ja sukupolvenvaihdoksista

Mikroyrittäjien rahoituksen saatavuuden parantaminen

1.

Hakuprosessien ja ehtojen monimutkaisuus sekä hallinnollinen kuormitus

Mikroyrityksillä ei usein ole resursseja ja osaamista laajoihin hakemuksiin, selvityksiin ja raportointiin. Tämä muodostaa merkittävän esteen rahoituksen saatavuudelle. Hakuprosessien kynnystä tulee merkittävästi alentaa ja tarjota tukea hakuprosessien toteuttamiseen.

2.

Vakuusvaatimukset ja riskinjakomallien riittämättömyys mikroluokassa

Mikroyrityksillä on yhä vähemmän rahoituksen vaatimaa vapaana olevaa vakuutta. Myös kasvukeskusten ulkopuolella olevien kiinteistöjen vakuusarvot katsotaan heikoiksi. Käytännössä kaikki rahoitusinstrumentit edellyttävä merkittävää omarahoitusosuutta ja vakuuksia sen toteuttamiseksi. Riskinjakomallia on kehitettävä suuntaan, jossa yrityksen osuus on pieni ja avustusluonteisen yritystukimuodon osuutta lisätään.

Lisäksi on havaittavissa, että pankkirahoituksen saatavuus mikro- ja pk-yrityksille on heikentynyt pankkien kiristyneiden vaatimusten vuoksi. Pankkisääntelyä tulisi voida vähentää ja muuttaa tulkintoja mikroyrityksille suotuisammaksi.

3.

Rahoitusinstrumenttien heikko soveltuvuus käyttöpääomaan ja varastoon sitoutuvaan pääomaan

Kaupan alan yrityksille rahoitustarve on usein käyttöpääomalle (varasto, sesonkituotteet), mutta monet instrumentit painottuvat investointeihin tai kehityshankkeisiin. Erityisesti valmisteilla edelleen oleva maksuviivästysasetus on pienen kokoluokan yrityksille suuri uhka. Kiinteä maksimimaksuaika ei ole toimiva sellaisessa toiminnassa, jossa mm. sesongit aiheuttavat hetkellistä, resursseihin nähden voimakasta käyttöpääoman sitoutumista, ennen kuin tuotteet on sesongin aikana myyty.

Tarjolla olevat rahoitusinstrumentit eivät tällä hetkellä sovellu käyttöpääoman ja varastoon sitoutuvan pääoman rahoitukseen, kun painotus on voimakkaasti kansainvälistymisessä ja viennissä.

4.

Rahoituspalvelujen pirstaleisuus ja ”luukulta luukulle” -kokemus

Elinvoimakeskukset, Finnvera, Business Finland ja muut kanavat koetaan mikroyrityksissä vaikeasti hahmotettaviksi kokonaisuudeksi. Vaikka neuvontaa olisi saatavissa on yritysten vaikeaa saada selkeää kuvaa siitä, minkälaista tukea he voisivat saada ja mistä.

5.

Mikroyrittäjien talousdatan ja ennustettavuuden arviointikäytännöt

Kausivaihtelu, yksinyrittäjyys ja lyhyt taloushistoria voivat johtaa rahoittajien varovaisuuteen, vaikka liiketoiminta olisi terveellä pohjalla. Olisi voitava nähdä mikroyrityksen toiminta laajempaan kokonaisuutena, vaikka historia olisikin vielä lyhyt, tai toiminta ei olisi vielä täysin vakiintunutta. Myös eri yritysmuotoja tulisi kohdella samanarvoisesti.

Kysymys 2. Mitä kehittämissuhteita Teillä on mikroyrittäjien rahoituksen saatavuuden parantamiseen, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevasta yrittäjyyden edistämisestä mikroyrittäjyyden kentässä, kuten toimintaympäristö, politiikkatoimet ja vastaava? Valtiovallan vastuulla olevilla rahoitusjärjestelmillä tarkoitetaan julkisia rahoituspalveluita ja -instrumentteja, joita valtio tarjoaa tai tukee mikroyrittäjien liiketoiminnan rahoittamiseksi. Näihin kuuluvat esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevan osalta ELY-keskusten yritystukimuodot, Finnveran lainat ja takaukset, Business Finlandin rahoituspalvelut.

Pyydämme konkreettisia kehittämissuhteita valtiovallan vastuulla olevan osalta mikroyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseen perusteluineen.

1. Yksinkertaistettu ”mikrorahoituspolku” ja kevennetty hakeminen pieniin rahoituksiin

Mikroyrityksille tarvitaan yksinkertaistettu rahoituspolku, jolloin esim. alle tietyn euromäärän (mikrolaina/takaus) hakemuksiin olisi yksinkertaistettu lomake, nopeampi käsittely ja yhdenmukaiset liitteet. Lisäksi tarvitaan erillinen kehittämistuki yksittäisiin hankkeisiin.

Perustelu: pienissä yrityksissä hallinnollinen kitka ja vähäiset resurssit estävät rahoituksen hakemista.

2. Käyttöpääoma- ja sesonkirahoitukseen paremmin soveltuvat julkiset instrumentit

Tarvitaan uusia julkisia rahoitusinstrumentteja, jotka tunnistavat erikoiskaupan varastokierron nopeuden ja monella toimialalla vaikuttavat sesongit. Rahoituksen tulee ottaa huomioon se, että rahoituksen lyhennykset voidaan sopia joustavasti ja kausipainotteisesti.

Perustelu: elinkelpoiset yritykset kaipaavat usein käyttöpääomaa, vähintään sesonkiluonteisesti. Nyt rahoitukset keskittyvät vahvasti investointirahoitukseen.

3. Vakuus- ja riskinjaon vahvistaminen mikroluokassa (takausten kattavuus ja selkeys)

Takausten ehtoja tulee selkeyttää ymmärrettävämmäksi, niitä tulee kohtuullistaa ja riskinjakoa pienissä kokonaisuuksissa tulee kääntää enemmän julkisen rahoittajan suuntaan.

Perustelu: vakuuksien puute on tyypillinen este mikroyrityksille.

4. Yhden luukun neuvonta + rahoituskelpoisuuden sparraus (ennakkoarvio)

Tarvitaan neuvontamalli, jossa yritys saa nopeasti selville siitä, mitä hakemuskokonaisuudesta puuttuu, jotta rahoitus onnistuu. Lisäksi tarvitaan ohjausta valita oikeat rahoitusinstrumentit.

Perustelu: Nykyisen mallin pirstaleisuus kuluttaa aikaa ja resursseja, sekä heikentää onnistumisastetta.

5. Rahoituksen ja yrityspalvelujen yhdistäminen digitalisaatio- ja tuottavuusinvestointeihin (myös kivijalka + verkkokauppa)

Rahoituksen tulee soveltua ja myös kannustaa pieniin, vaikuttaviin investointeihin, joilla kehitetään mm. järjestelmiä, maksamista, varastonhallintaa, energiatehokkuutta ja ennen kaikkea verkkokauppaa.

Perustelu: Mikroyritykset ovat usein jäljessä järjestelmäkehityksessä. Näiden kuntoon saattaminen parantaa kannattavuutta ja vähentää riskiä, jolloin myös rahoitettavuus paranee.

Yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdokset liiketoiminnan jatkumisen turvaamiseksi

1.

Ostajan rahoituksen saatavuus ja rahoituspakettien vaikeus pienissä kaupoissa

Pienissä yrityksissä kauppahinta ja käyttöpääoma muodostavat kokonaisuuden, jota on vaikea rahoittaa. Mahdollisen Goodwill-arvon määrittäminen ja sen ottaminen mukaan arvonnäilyksessä on erityisen vaativaa.

2.

Neuvonnan ja palvelutarjonnan pirstaleisuus sekä vaihteleva laatu/saavutettavuus alueellisesti

Vaikka yritysten välityspalveluita on tarjolla, yrittäjä ei löydä helposti sitä yhtä tahoa, jossa prosessi saadaan toteutettua alusta loppuun aina yrityskauppaan asti. Alueelliset erot palveluiden saatavuudessa ovat myös suuret.

3.

Verotuksen ja sääntelyn monimutkaisuus sekä epävarmuus (tulkinnat, dokumentointi)

Yksi suurista ongelmista on verovaikutusten selvittäminen ja huomioon ottaminen omistajanvaihdoksissa. Tämä lykkää suunnittelua, tuottaa epävarmuutta ja nostaa kynnystä toteuttaa vaihdos ajoissa.

4.

Ajoissa aloittamisen puute ja tiedon puute prosessista

Omistajanvaihdoksia ryhdytään toteuttamaan ja sitä aletaan valmistelemaan liian myöhään. Omistajanvaihdoksen suunnittelu edellyttää ennakoivaa yrityksen myyntikuntoon saattamista ja myyntimateriaalin valmistamista. Dokumentaatio jää tällä hetkellä usein puutteelliseksi.

Due diligence- ja järjestelykustannukset suhteessa kaupan kokoon

Mikrokokoluokan yritysten oma osaaminen omistajanvaihdostilanteissa on usein puutteellinen. Tämä edellyttää asiantuntija-avun hankkimista. Asiantuntijakulut, arvioinnit ja sopimusten laadintakulut ovat kalliita pienten yritysten resursseihin nähden.

Kysymys 4. Mitä kehittämistarpeita on yritysten sukupolvenvaihdosten edistämisessä liiketoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevista toimista?Pyydämme konkreettisia kehittämisehdotuksia *sukupolvenvaihdosten* edistämiseen perusteluineen eri sisältöalueilta, kuten yritysrahoitus, yrityspalvelut, sääntely, verotus, yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskulttuuri jne.

1. Selkeä, ennakoitava ja yhdenmukainen palvelupolku sukupolvenvaihdokseen (one-stop)

Sukupolvenvaihdoksissa tarvitaan malli, jossa yhdistyvät verotusohjaus, rahoitus, yritys juridiikka ja käytännön toteutus. Tällä hetkellä sukupolvenvaihdosten verotus johtaa yllättäviin ja kohtuuttomiin lopputuloksiin. Tarvitaan veroreformi, jossa mikrokokoluokan yritysten verovaikutukset ovat ennakoitavissa ja johtavat kohtuulliseen lopputulokseen.

Perustelu: Yhden toimijan tarjoama toteutuksen ohjaus vähentää virheitä, nopeuttaa ja lisää ajoissa toteutuvia vaihdoksia. Verovaikutusten ennakoitavuus myös kannustaa vaihdoksiin ja parantaa jatkotoiminnan kannattavuutta, kun yllätyksiltä vältytään.

2. Kohdennettu rahoitus ja takausmalli sukupolvenvaihdoksiin (sis. käyttöpääoma)

Sukupolvenvaihdoksiin kohdennettu rahoitusmalli tarvitaan erityisesti tilanteisiin, joissa jatkaja tarvitsee rahoitusta sekä kauppaan että liiketoiminnan pyörittämiseen sitoutuvaan käyttöpääomaan.

Perustelu: Jatkajien rahoitus on usein pullonkaula, vaikka liiketoiminta olisi kannattavaa. Joustava rahoitusmalli estää tilanteet, jossa kannattava liiketoiminta on ajettava alas vaihtoehtojen puuttuessa.

3. Neuvontaan tuki mikro- ja pienyrityksille

Omien resurssien vähäisyyden vuoksi, tarvitaan julkinen tuki vaihdoksiin liittyviin asiantuntijakustannuksiin, kuten arvonmäärittelyyn, sopimusten laadintaan ja verosuunnitteluun.

Perustelu: Liiallisiksi muodostuvat kustannukset estävät vaihdoksen etenemistä erityisesti pienissä yrityksissä.

4. Aikaisen suunnittelun kannustaminen ja yrittäjyyskasvatus omistajuuden jatkumosta

Koska vaihdoksen suunnittelu alkaa usein myöhään, tarvitaan kampanjoita ja koulutusta vaihdosten suunnitteluun jo 3–5 vuotta etukäteen, myyntikuntoon laittamisen korostamista ja jatkajan roolin vahvistamista.

Perustelu: Kampanjoilla ja koulutuksella onnistumisen todennäköisyys kasvaa ja yritysarvo saadaan säilymään.

5. Verotuksen selkeyttäminen ja ennakkoratkaisujen sujuvoittaminen

Nykyinen verotusmalli ei ole riittävän ennakoitava. Tueksi tarvitaan selkeämmät ohjeistukset, kevennetty ennakkoratkaisuprosessi ja yhdenmukaiset käytännöt. Perintö- ja lahjaverotuksen muuttaminen luovutusvoittoverotukseksi vapauttaisi myös toiminnan aikaisia varoja yrityksen toiminnan kehittämiseen.

Perustelu: Verovaikutusten ennakoitavuus on kriittistä, jotta perheyrietykset uskaltavat toteuttaa vaihdoksen.

Kysymys 5. Mitä kehittämistarpeita on yritysten yrityskaupalla tehtävien omistajanvaihdosten edistämässä liiketoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevista toimista?Pyydämme konkreettisia kehittämis ehdotuksia *yrityskaupalla tehtävien omistajanvaihdosten* edistämiseen perusteluineen eri sisältöalueilta, kuten yritysrahoitus, yrityspalvelut, sääntely, verotus, yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskulttuuri jne.

1. Ostajarahoituksen vahvistaminen: yrityskauppa + käyttöpääoma yhtenä pakettina

Pienissä, mikroyrityksiä koskevissa kaupoissa ostajan rahoitusratkaisu on usein ratkaisevaa kaupan toteutumiselle. Rahoituksen on katettava sekä yrityksen kauppahinta, varastonarvo, sekä tehdyt pitkävaikutteiset investoinnit.

Perustelu: ilman rahoituksen kokonaisratkaisua kauppa ei turvaa jatkuvuutta.

2. Neuvontapalvelujen yhdenmukaistaminen ja alueellisen saatavuuden varmistaminen

Tarvitaan yhteiset palvelustandardit ja selkeä ohjaus yrityskaupan prosessiin (myynti- ja ostokunto).

Perustelu: toteutukset kaatuvat usein prosessin hallintaan, ei pelkkään tahtoon.

3. Yrityskauppojen transaktiokustannusten madaltaminen mikroyrityksissä

Tarvitaan tuki sekä arviolausuntoihin, sopimuksiin, että perustason due diligence-selvitykseen.

Perustelu: Transaktiokulut ovat suhteettomat kaupan kokoon nähden ja estävät markkinaa toimimasta.

4. Toimivat kohtaanto- ja markkinapaikkaratkaisut pienille yrityksille

Kehitetään ostaja–myyjä -kohtaantoa sekä toimialakohtaisesti, että kokonaisvaltaisesti ja tuetaan yritysten myyntikuntoon saattamista.

Perustelu: Ostajia yrityksille kyllä on löydettävissä, mutta ostajat ja myyjät eivät kohtaa tällä hetkellä tehokkaasti.

5. Yrittäjyyskulttuuri ja omistajuuden jatkumon edistäminen (myös työntekijäomistus ja uudet jatkajamallit)

On tuettava myös vaihtoehtoisia jatkajaratkaisuja, kuten työntekijävetoiset omistusjärjestelyt ja lisättävä tietoisuutta ostajaksi ryhtymisestä.

Perustelu: Jatkajapulaa voidaan lievittää laajentamalla ajattelua mahdollisista jatkajatahoista.

Ropponen Jukka
Erikoiskaupan liitto Etu ry